

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор Національного університету
цивільного захисту України

Борислав САДКОВИЙ

ВИСНОВОК

Національного університету цивільного захисту України про дисертацію на
здобуття наукового ступеня доктора наук з державного управління
Тогобицької Віолети Джемалівни
на тему: "Механізми державного регулювання соціально-економічних ризиків
України в умовах діджиталізації"
за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління

ВИТЯГ

із протоколу № 12 розширеного засідання
навчально-науково-виробничого центру
від 30.06.2024 р.

Присутні:

Навчально-науково-виробничий центр: проректор – начальник ННВЦ,
д.держ.упр., проф. С.М. Домбровська.

Науковий відділ з проблем управління у сфері цивільного захисту:
д.держ.упр., проф. В.Ю. Стрельцов; к.держ.упр. С.А. Мороз; к.держ.упр.
О.О. Ахмедова.

Науковий відділ з проблем державної безпеки: д.держ.упр., с.д. А.Л. Помаза-
Пономаренко; д.держ.упр., проф. О.І. Крюков; д.держ.упр., проф. Л.М. Грень;
к.держ.упр. Н.С. Грабар; к.держ.упр. П.І. Алієва.

Кафедра публічного адміністрування у сфері цивільного захисту: д.держ.упр.
проф. С.В. Майстро; д.держ.упр., проф. В.П. Садковий; д.держ.упр., проф.
В.М. Мороз; к.е.н., доц. Ю.Г. Батир; к.держ.упр. І.М. Лопатченко.

Кафедра менеджменту: д.держ.упр. Н.А. Леоненко; д.держ.упр., доц.
О.В. Поступна.

Кафедра управління та організації діяльності у сфері цивільного захисту
к.держ.упр. Н.М. Карпеко.

Члени спеціалізованої вченої ради Д 64.707.03 Національного університету цивільного захисту України: д.держ.упр., проф. А.О. Дегтяр; д.держ.упр., доц. В.В. Коврегін; д.держ.упр., проф. Ю.Д. Древаль; д.держ.упр., проф. В.Ю. Степанов.

Присутні на засіданні – 21 осіб, зокрема 12 докторів наук і 7 кандидатів наук за профілем поданої на розгляд дисертації.

СЛУХАЛИ:

Доповідь Тогобицької Віолети Джемалівни про дисертаційну роботу на тему: “Механізми державного регулювання соціально-економічних ризиків України в умовах діджиталізації”, подану на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління. Тема затверджена Вченою радою Національного університету цивільного захисту України 29.01.2016 року, протокол № 7.

Науковий консультант – Домбровська С.М., д.держ.упр., проф., заслужений працівник освіти України, начальник навчально-науково-виробничого центру Національного університету цивільного захисту України.

Доповідь Тогобицької В.Д.:

Шановний голову! Шановні учасники засідання!

На ваш розгляд виносяться результати дисертаційного дослідження “Механізми державного регулювання соціально-економічних ризиків України в умовах діджиталізації” на здобуття наукового ступеня доктора наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління.

Щодо актуальності теми, то в сучасних умовах відновився інтерес в науці «Публічне управління та адміністрування» до проблем визначення механізмів державного регулювання у сфері діджиталізації загалом і її соціально-економічних ризиків зокрема. Це зумовлено глибокими трансформаційними змінами, які відбуваються як в Україні, так і в усьому світі. Вони вимагають ефективного застосування державними та недержавними інституціями методів правового регулювання, що відповідатимуть вимогам часу та суспільства. У сучасних умовах використання цих методів поки що не можна назвати результативним і новаційним. Причинами цього є недостатнє врахування концептуальних і стратегічних підходів до формування засад державного регулювання у сфері діджиталізації, неефективність реалізації його інституціональних механізмів, недосконалість та неповноту вітчизняної правової бази тощо.

Не применшуючи значної наукової бази з питань формування державної політики у сфері діджиталізації, відзначимо, що в наукових дослідженнях не приділяється достатньої уваги питанням комплексного формування механізмів державного регулювання в даній сфері. Усе це визначає актуальність теми дисертації.

Відзначимо, що об’єкт нашого дослідження становить державне регулювання в соціально-економічній сфері, а предмет дослідження – механізми державного регулювання соціально-економічних ризиків України в умовах діджиталізації.

Мета дослідження полягає в теоретико-методологічному обґрунтуванні й розробленні практичних рекомендацій щодо розвитку механізмів державного регулювання соціально-економічних ризиків України в умовах діджиталізації.

Для досягнення цієї мети було поставлено та вирішено 10 завдань, а саме:

1 завдання – дослідити сутність і роль державного регулювання процесів діджиталізації у розвитку управління соціально-економічних систем. Як результат, дістали подальшого розвитку положення про те, що процес діджиталізації суспільства, управління та економіки є вимогою часу та перспективною реальністю сучасності. При цьому визначено, що діджиталізація являє собою комплексну інтегровану систему гнучких технологій і комунікацій інтелектуального суспільства. Вони забезпечують вирішення актуальних завдань розвитку суспільства, реалізувати які прагне сучасна держава за допомогою безперервного розвитку, зміни, підвищення гнучкості, адаптивності, обміну інформацією та реалізації операцій у режимі реального часу.

Друге завдання стосується окреслення концептуальних аспектів теорії діджиталізації управління соціально-економічних систем, а також чинників їх державного регулювання. У межах даного завдання дістало подальшого розвитку обґрунтування механізмів розвитку економіки та систем управління у сфері діджиталізації. Вони розглянуті як еволюційний процес розвитку суспільства до нових інформаційних систем, в яких «обмін даними між учасниками процесів у режимі онлайн прийшов на зміну аналоговій взаємодії та зачіпає всі галузі економіки та управління, а також сприяє більш динамічному розвитку держав.

Згідно з *третім завданням* було обґрунтовано методологічні засади проблематики державного регулювання соціально-економічних ризиків України в умовах діджиталізації (рис. 1 і таблиця 1). Це здійснено з позиції врахування її синергетичності та забезпечення стратегічності державного регулювання в цій сфері. Ці методологічні засади дозволили наполягати на узгодженні низки стратегічних документів, а саме: 1) указу Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року»; 2) Стратегії сталого розвитку України та Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні.

У межах *4 завдання* проаналізовано рівень діджиталізації економіки і суспільства за кордоном відповідно до рейтингу глобальної цифрової конкурентоспроможності, що дозволив визначити тенденції повсюдності впровадження електронного уряду в різних країнах світу, у т.ч. шляхом надання мобільних послуг населенню. Дані пропозиції висловлені з огляду на досліджені особливості використання та поширення цифрових платформ і мобільних додатків «Дія», «Взаємодія» тощо.

Під час розв'язання *5 завдання* визначено сучасний стан і результативність державного регулювання соціально-економічних ризиків України в умовах діджиталізації. Як наслідок, удосконалено теоретико-методологічні підходи до оцінки соціально-економічних ризиків України в умовах діджиталізації за допомогою інтегральних рейтингових показників – ключових індикаторів основних міжнародних рейтингів (таблиця 2). Вони оцінюють рівень розвитку інформаційно-комунікаційних технологій та регуляторне середовище країн в зазначеній сфері, а саме: Індексу ООН з розвитку електронного урядування; Індексу цифрової економіки і суспільства тощо. Це дозволило здійснити порівняння відповідних показників України з показниками інших країн світу.

У межах *6 завдання* охарактеризовано проблеми та суперечності державного

регулювання соціально-економічних ризиків України в умовах діджиталізації. Ці проблеми запропоновано вирішувати шляхом: 1) удосконалення законодавчого, організаційного, техніко-технологічного забезпечення доступності електронних послуг; 2) здійснення переходу системи державного регулювання на всебічну діджиталізацію; 3) подальшого впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у сферу взаємодії між державою, населенням та приватним сектором з метою розвитку «цифрового» суспільства відповідно до існуючих передових світових практик та подальшої європейської інтеграції України.

Варто відзначити, що окремий і найважливіший блок дисертації становлять положення, відповідно до яких *уперше* розкрито модель удосконалення механізмів державного регулювання соціально-економічних ризиків України в умовах діджиталізації (рис. 2). Це здійснено в межах 7 завдання, зокрема, визначено кільцеву модель впливу діджиталізації на соціально-економічні проблеми, процеси й показники в державі та регіонах, що передбачає вдосконалення механізмів державного регулювання в цій сфері в межах певних напрямків («сліпих зон»). Серед них виокремлено насамперед такі, як соціальні ризики в державній та регіональній політиці, ринок праці, міграційні процеси, екологічна стійкість та інноваційність.

У межах 8 завдання виокремлено шляхи вдосконалення системи державного регулювання соціально-економічних ризиків в умовах діджиталізації із застосуванням положень SWOT-аналізу. Він дозволив окреслити можливості, загрози та перспективи розвитку діджиталізації в Україні. Серед цих перспектив визначальне місце відведено вдосконаленню державної регіональної політики, з метою забезпечення дієвості якого надано організаційно-методичні рекомендації щодо формування регіональних стратегій і програм розвитку діджиталізації.

Також у дисертації під час розв'язання 9 завдання *вперше* запропоновано концепт розвитку механізмів державного регулювання соціально-економічних ризиків в умовах діджиталізації, який передбачає послідовне й узгоджене застосування обґрунтованих науково-теоретичних і практико орієнтованих підходів. Доведено, що ці підходи необхідні для визначення парадигмальності та дихотомічності зазначених механізмів через відсутність єдиної наукової позиції щодо класифікації цих ризиків. З метою коригування дії цих ризиків в умовах активізації діджиталізації окреслено алгоритм формування соціально-економічних ризиків, а також особливості їхнього подальшого програмно-цільового планування й оцінювання в межах такого регулювання.

І в межах останнього *десятого* завдання визначено стратегічні та пріоритетні напрямки діджиталізації в системі державного регулювання соціально-економічних ризиків України, а саме: удосконалення організаційного, методичного, ресурсного та іншого забезпечення, а також процедури моніторингу стану діджиталізації цієї системи. Обґрунтовано результативність цієї системи підвищувати за рахунок розширення повноважень Міністерства цифрової трансформації України (рис. 3). У цьому контексті наведено низку нормотворчих рекомендацій щодо інтеграційного призначення Мінцифри та напрямків його взаємодії з іншими інституціями.

Отже, одержані під час дослідження результати в сукупності дозволяють розв'язати актуальну наукову проблему, що полягає в теоретико-методологічному

обґрунтуванні та розробленні практичних рекомендацій щодо розвитку механізмів державного регулювання соціально-економічних ризиків України в умовах діджиталізації.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження проводилося в межах науково-дослідної роботи Національного університету цивільного захисту України:

1) «Розробка наукових основ державного управління у сфері безпеки ринку соціально-економічних послуг України з точки зору цивільного захисту» (ДР № 0115U002035);

2) «Розробка механізмів державного управління соціально-економічною сферою та її галузями в контексті забезпечення безпеки українського суспільства» (ДР № 0118U001007).

Мета та завдання дослідження. *Мета* полягає в теоретико-методологічному обґрунтуванні й розробленні практичних рекомендацій щодо розвитку механізмів державного регулювання соціально-економічних ризиків України в умовах діджиталізації.

Спираючись на мету дисертаційного дослідження визначені такі **завдання**:

- дослідити сутність і роль державного регулювання процесів діджиталізації у розвитку управління соціально-економічних систем;
- окреслити концептуальні аспекти теорії діджиталізації управління соціально-економічних систем, а також чинники й умови їх державного регулювання;
- обґрунтувати методологічні засади проблематики державного регулювання соціально-економічних ризиків України в умовах діджиталізації;
- здійснити порівняльний аналіз рівня діджиталізації економіки і суспільства за кордоном відповідно до рейтингу глобальної цифрової конкурентоспроможності;
- визначити сучасний стан і результативність державного регулювання соціально-економічних ризиків України в умовах діджиталізації;
- охарактеризувати проблеми та суперечності державного регулювання соціально-економічних ризиків України в умовах діджиталізації;
- розкрити модель удосконалення механізмів державного регулювання соціально-економічних ризиків України в умовах діджиталізації;
- виокремити шляхи вдосконалення системи державного регулювання соціально-економічних ризиків в умовах діджиталізації;
- запропонувати концепт розвитку механізмів державного регулювання соціально-економічних ризиків в умовах діджиталізації;
- визначити стратегічні та пріоритетні напрямки діджиталізації в системі державного регулювання соціально-економічних ризиків України.

Об'єктом дослідження є державне регулювання в соціально-економічній сфері.

Предметом дослідження є механізми державного регулювання соціально-економічних ризиків України в умовах діджиталізації.

Методи дослідження. Теоретичною та методологічною основою дослідження є системний підхід до пізнання фундаментальних положень стосовно механізмів державного регулювання у сфері діджиталізації в Україні. Методологічну основу роботи становлять загальнонаукові та спеціальні прийоми та методи, які

ґрунтуються на сучасних наукових засадах. У роботі використано методи: 1) логічного узагальнення, факторного аналізу, синтезу й абстрагування; 2) теоретизування й історичної формалізації; 3) системного аналізу, порівняння, вибірки й опису; 4) індукції та дедукції; 5) групування, моделювання та прогнозування.

Інформаційно-фактологічною базою дослідження є закони України, укази Президента України, нормативні акти Кабінету Міністрів України, аналітичні матеріали Міністерства економічного розвитку, торгівлі та сільського господарства України, статистична інформація Державної служби статистики України, а також публікації вітчизняних і зарубіжних учених та особисті напрацювання автора.

Наукова новизна одержаних результатів дисертаційного дослідження полягає в тому, що:

уперше:

- запропоновано концепт розвитку механізмів державного регулювання соціально-економічними ризиками в умовах діджиталізації;

- обґрунтовано методологічні засади проблематики державного регулювання соціально-економічних ризиків України в умовах діджиталізації з позиції врахування її синергетичності та забезпечення при цьому стратегічності державного регулювання в цій сфері;

- визначено кільцеву модель впливу діджиталізації на соціально-економічні проблеми, процеси й показники в державі та регіонах, що передбачає вдосконалення механізмів державного регулювання в цій сфері в межах певних напрямків («сліпих зон»);

удосконалено:

- теоретико-методологічні підходи до оцінки соціально-економічних ризиків України в умовах діджиталізації за допомогою інтегральних рейтингових показників – ключових індикаторів основних міжнародних рейтингів;

- шляхи розвитку системи державного регулювання соціально-економічними ризиками в умовах діджиталізації із застосуванням положень SWOT-аналізу;

- визначення стратегічних і перспективних напрямків діджиталізації в інституційній системі державного регулювання соціально-економічних ризиків України, що передбачають необхідність удосконалення організаційного, методичного, ресурсного та іншого забезпечення;

дістали подальшого розвитку:

- положення про те, що процес діджиталізації суспільства, управління та економіки є перспективною реальністю сучасності, що являє собою комплексну інтегровану систему гнучких технологій і комунікацій інтелектуального суспільства;

- механізми розвитку економіки та систем управління у сфері діджиталізації, що розглядаються як еволюційний процес розвитку суспільства до нових інформаційних систем;

- визначення напрямів удосконалення механізмів державного регулювання соціально-економічних ризиків України в умовах діджиталізації через: законодавче, організаційне, техніко-технологічне забезпечення доступності електронних послуг;

- порівняльний аналіз рівня діджиталізації економіки і суспільства за

кордоном відповідно до рейтингу глобальної цифрової конкурентоспроможності.

У дисертації представлено вирішення актуальної наукової проблеми, що полягає у теоретико-методологічному обґрунтуванні та розробленні практичних рекомендацій щодо практичних рекомендацій щодо розвитку механізмів державного регулювання соціально-економічних ризиків України в умовах діджиталізації. За результатами дисертаційного дослідження сформульовані наступні висновки.

1. Доведено положення про сутність і роль державного регулювання процесу діджиталізації в розвитку управління соціально-економічних систем як:

1) драйверу зростання сучасного суспільства, що забезпечує побудову цифрових бізнес-моделей за допомогою: стимулювання зростання в рамках і за рамками основного бізнесу організації; виявлення і створення нових цифрових моделей бізнесу; забезпечення довгострокової конкурентоспроможності;

2) інструменту підвищення ефективності на основі трансформації операційної моделі бізнесу на цифрові технології за рахунок: оптимізації бізнес-процесів всіх рівнів і скорочення витрат; раціонального використання наявних компетенцій та інфраструктури; перекладу всього ланцюжка створення вартості на цифрові технології і модернізації архітектури ІТ;

3) базису для проривних інновацій, що є основою створення корпоративного інкубатора і венчурного капіталу шляхом: виявлення перспективних можливостей для зростання в майбутньому; завчасного створення умов для доступу до новітніх, а також додатковим технологій; позиціонування як партнера у довгостроковій перспективі.

2. Визначено концептуальні аспекти теорії цифрової трансформації управління соціально-економічних систем, за допомогою аналізу основних категорій процесів «діджиталізації», а саме те, що цифрову економіку та управління можна розглядати як еволюційний процес розвитку суспільства до нових інформаційних систем, в яких «обмін даними між учасниками процесів у режимі онлайн прийшов на зміну аналоговій взаємодії та зачіпає всі галузі економіки та управління, а також сприяє більш динамічному розвитку держав. Терміни «цифрова економіка», «цифрове суспільство», «цифрове управління» вживаються в сучасних умовах як характеристика рівня розвитку глобальної системи управління на етапі переходу до четвертого технологічного укладу, коли провідною стає тенденція до «автоматизації» інтелектуальних процесів з використанням ІКТ.

Обґрунтована сучасна тенденція появи все нових і нових цифрових інновацій, які важко відстежити й проаналізувати, та можливих сфер їх застосування, а також багаторазове підвищення ймовірності появи проривної технології, яка буде представляти виклики для українського суспільства, в умовах жорсткої конкуренції, швидкого старіння технологій, професій, ідей, проникнення Інтернету в усі сфери життя суспільства, все більше залежить від процесів «діджиталізації» які вийшли на новий рівень важливості для сучасних держав. У цих умовах для підтримки конкурентоспроможності систем управління та економіки органам публічного управління та підприємствам необхідно використовувати можливості діджиталізації за всіма можливими напрямками та формами: клієнтський досвід; партнерство та колаборація; робота з даними;

впровадження інновацій; HR- стратегія та культура; управління цінністю тощо.

3. Обґрунтовано методологічні засади проблематики державного регулювання соціально-економічних ризиків України в умовах діджиталізації, що визначають його стратегічність і синергетичність. Вони передбачають, з одного боку, узгодження низки стратегічних документів з метою усунення правової диференціації соціально-економічних ризиків України в умовах діджиталізації. А з другого – урахування положень синергетики, що може сприяти глибокому пізнанню таких складних, нелінійних, відкритих систем, як суспільство, людина і її діяльність. Акцентується, що під час застосування ідей синергетики стосовно державного регулювання соціально-економічних ризиків України в умовах діджиталізації слід враховувати таке обмеження: жодній відкритій системі не можна нав'язувати спосіб поведінки або розвитку, але можна стимулювати обрання одного із закладених у конкретних умовах варіантів-ризиків, розраховуючи не стільки на управлінський, скільки на синергетичний, самокерований процес, а також на непрямі впливи, які співпадають із можливим варіантом-ризиком розвитку. З огляду на це наполягається, що використання цифрових технологій позначається на формуванні світоглядних, методологічних і синергетичних знань та умінь, тому необхідним є забезпечення «позитивності» ризику й унеможливлення його трансформації в загрози соціально-економічного розвитку України.

4. Здійснено порівняльний аналіз рівня діджиталізації економіки і суспільства за кордоном відповідно до рейтингу глобальної цифрової конкурентоспроможності та виявлено таке: 1) рівні розвитку електронного уряду покращилися на глобальному рівні по всіх регіонах і всіх групах доходу, у т.ч. серед країн, які перебувають в особливій ситуації; 2) рівень розвитку електронного уряду повсюдно покращився (спостерігається зростання середнього показника EGDІ з 0.55 в 2018 до 0.60 у 2020 році; 34 країни вперше увійшли до групи високого та дуже високого EGDІ в 2020 році, ці дві групи тепер складають більшість держав-членів (126 з 193 країн)); 3) наразі всього 8 країн зазнають труднощів з просуванням розвитку електронного уряду і мають низькі показники EGDІ (нижче 0.25) - 50-відсоткове зниження з 2018 року; 4) рівні доходу підтримують, але не визначають повністю прогрес у розвитку електронного уряду; 5) 20 країн із низьким доходом і доходом нижче середнього домоглися значних успіхів в наданні онлайн-послуг; 6) надання онлайн-послуг розширюється і може дозволити урядам бути більш ефективними, відкритими, прозорими й інклюзивними; 7) розширюються функції національних порталів, через які уряди надають більше інформації громадськості, а також посилюються тенденції щодо надання їй мобільних послуг тощо.

5. Визначено, що прискорення діджиталізації української економіки та суспільства позитивно вплине на продуктивність та соціально-економічне зростання країни, адже це сприятиме зростанню ВВП України через підвищення діджиталізації та продуктивності у різних сферах суспільного життя шляхом розвитку цифрової інфраструктури і покращення доступу до неї, інтеграції цифрових технологій у діяльність бізнесу у всіх галузях економічної діяльності, розвитку цифрових навичок та компетенцій громадян, електронного урядування.

Поточний рівень цифрового розвитку в Україні значно відстає від середнього рівня в ЄС. Україна також знаходиться позаду нових країн-членів ЄС, що мають нижчий рівень економічного і цифрового розвитку серед країн ЄС. Найнижчі показники України, про які свідчать міжнародні індекси та огляди, стосуються несприятливого регуляторного середовища для цифрових інновацій, відставання у розвитку телекомунікаційної інфраструктури і впровадженні державою цифрових технологій. Відповідно, саме ці сфери потребують відповідного державного регулювання для покращення позицій України у світових рейтингах, адже цифровий розвиток позитивно впливає на продуктивність праці, зростання ВВП та сприяє зниженню соціально-економічних ризиків України в умовах діджиталізації.

6. Охарактеризовано проблеми та суперечності державного регулювання соціально-економічних ризиків України в умовах діджиталізації, які тісно пов'язані з недосконалим регуляторним середовищем, яке є досить обмежувальним та не сприяє соціально-економічному розвитку країни. Так, для України найбільше бар'єрів пов'язано з транскордонними електронними платежами та розрахунками, захистом прав інтелектуальної власності в інтернеті, транскордонними електронними транзакціями (зокрема, відсутністю механізмів для застосування електронного цифрового підпису в зовнішньоекономічних контрактах, відсутністю взаємного визнання електронної ідентифікації та електронних довірчих послуг між Україною та основними торговельними партнерами тощо), іншими бар'єрами (технічні вимоги щодо використання місцевого програмного забезпечення та криптографії, ін.). Ці регуляторні обмеження значною мірою стримують розвиток транскордонного співробітництва та інтеграцію України у європейський та світовий цифровий простір та не сприяють вирішенню внутрішніх проблем та суперечностей державного регулювання соціально-економічних ризиків України в умовах діджиталізації.

7. Розкрита модель удосконалення механізмів державного регулювання соціально-економічними ризиками України в умовах діджиталізації, що визначає напрямки впливу діджиталізації на соціально-економічні проблеми, процеси й показники в державі та регіонах. Такі напрямки умовно представлені «сліпими зонами», тобто сферами суспільної життєдіяльності, на розвитку яких суттєво позначається діджиталізація. Цей розвиток складно спрогнозувати, але пропонується здійснювати в межах трьох сценаріїв – оптимістичного, найбільш ймовірного та песимістичного. Серед цих «сліпих зон» визначені такі: соціальні ризики в державній та регіональній політиці; ринок праці; міграційні процеси; екологічна стійкість і сталість розвитку країни загалом; її інноваційний розвиток. Пропонується здійснювати вдосконалення механізмів державного регулювання соціально-економічних ризиків в Україні в умовах діджиталізації в межах окреслених напрямків на всіх рівнях управління (макро-, мезо- і мікро).

8. Виокремлено шляхи розвитку механізмів державного регулювання соціально-економічними ризиками в умовах діджиталізації, що вимагають вирішення низки проблемних питань, які пов'язані значною мірою із забезпеченням сталого розвитку нашої держави та її регіонів. Із застосуванням положень SWOT-аналізу виокремлено серед цих шляхів такі: 1) удосконалення

чинного бюджетного та податкового законодавства України; 2) оновлення її застарілого трудового законодавства; 3) підвищення якості життя українців і зниження рівня його безробіття; 4) підвищення результативності управління міграційними процесами; 5) забезпечення розвитку інноваційної діяльності в усі сфери економіки України, а також її сфери освіти, науки та ін.; 6) розв'язання проблем у галузі житлово-комунального господарства; 7) підвищення ефективності виробництва промислової продукції й раціонального природокористування тощо. В окремий блок віднесено шляхи розвитку системи державного регулювання соціально-економічними ризиками в умовах діджиталізації, серед яких (шляхів) визначальне місце відведено вдосконаленню державної регіональної політики, з метою дієвої реалізації якого розроблено організаційно-методичні рекомендації щодо формування регіональних стратегій і програм розвитку діджиталізації.

9. Запропоновано концепт розвитку механізмів державного регулювання соціально-економічними ризиками в умовах діджиталізації, який передбачає вирішення наукової проблеми щодо підвищення результативності функціонування цих механізмів. Доведено, що воно вимагає застосування науково-теоретичних і практико орієнтованих підходів (комплексного, програмно-цільового, синергетичного й інституційного). Визначено, що підґрунтя цих підходів становлять загальні та спеціальні державно-управлінські принципи, до яких віднесені науковості, системності, відповідності суб'єкта впливу його об'єктові, раціональності, результативності, публічності тощо. Вони визначають дієве функціонування та взаємодію публічних інституцій щодо реалізації запропонованого комплексу державно-управлінських заходів, пов'язаних із прийняттям науково обґрунтованих стратегій і програм соціально-економічного розвитку, а також моніторингом його ризиків, серед яких діджиталізація займає особливе місце через її актуалізацію та повсюдність упровадження. У цьому контексті визнана доцільність оновлення чинних програм соціально-економічного розвитку України, а також розробка оновленої стратегії сталого її розвитку, що передбачає оцінювання його ризиків.

10. Визначено стратегічні та пріоритетні напрямки діджиталізації в інституційній системі державного регулювання соціально-економічних ризиків України, у межах яких обґрунтовано розширення обсягу повноважень Мінцифри України зі збереженням при цьому її компетенції. Аргументовано, що така інституція має виконувати інтеграційну функцію під час забезпечення системного впровадження штучного інтелекту. Зважаючи на актуальність його використання на сучасному етапі функціонування України, здійснено прогнозування перспективної кількості соціально-економічних ризиків в умовах діджиталізації через використання детермінованої моделі регресивного аналізу (на період 2020–2024 рр.). Систематизовано сфери виникнення цих ризиків, для посилення позитивного характеру яких аргументовано забезпечення розвитку цифрових компетентностей у населення, важливість яких буде з часом збільшуватися відповідно до прогнозу. У цьому контексті наполягається на необхідності дієвої співпраці Мінцифри України з іншими інституціями, а саме: 1) Парламентом України в напрямку оновлення трудового та іншого законодавства щодо

правового визначення понять «цифровий роботодавець», «цифровий працівник» та ін.; 2) Національним агентством кваліфікацій, яке може включити цифрові компетентності до структури професійного стандарту тощо. Усе це покликане на системній основі підвищити результативність функціонування механізмів державного регулювання соціально-економічних ризиків і розвитку України 4.0.

Запитання:

Леоненко Н.А., д.держ.упр.: Шановна Віолето Джемалівно, досвід та перспективні моделі державної політики у сфері діджиталізації яких країн Ви пропонуєте імплементувати в Україні?

Відповідь здобувача: Дякую за запитання. Існуючий позитивний зарубіжний досвід може стати в нагоді, щодо удосконалення чинних нормативно-правових актів, державних програм розвитку діджиталізації в Україні, які складаються в логістичну систему. У цьому контексті варто звернути увагу на два важливі аспекти.

Перший стосується функціонування міжнародних структур і їх організаційно-правової роботи в напрямку допомоги розвитку цифрової сфери в усіх країнах світу. До світових організацій, що регулюють цю сферу, відносяться: Європейський Союз, Організація економічного та соціального розвитку (ОЕСР), ООН, МОП та ін. Серед них провідне місце займає ОЕСР. Вона визначає важливі керівні та рекомендаційні документи в цій сфері для всіх країн світу, зокрема Рекомендації щодо штучного інтелекту, надані ОЕСР у 2019 р. (OECD/LEGAL/0449).

Другий аспект стосується безпосередньо дослідження та можливості аплікації позитивного закордонного досвіду щодо державної політики у сфері цифровізації правового регулювання на вітчизняних теренах. У цьому контексті варто звернути увагу на значний успіх, який досягли такі країни Європейського союзу: Бельгія, Велика Британія, Німеччина, Франція та ін. У них, зокрема, реалізується дієва регуляторна політика; створено єдині цифрові платформи й єдиний цифровий (інформаційний) простір; налагоджена інституційна співпраця; упроваджуються етичні засади тощо. На цій підставі в дисертації обґрунтовується необхідність ґрунтовного дослідження перспектив використання досвіду зазначених країн в Україні у сфері цифровізації правового регулювання.

Майстро С.В., д.держ.упр., проф.: Скажіть, будь ласка, Ви пропонуєте здійснювати правове регулювання у сфері діджиталізації за допомогою використання державних механізмів. Яких саме механізмів? Дайте визначення поняттю “механізм”.

Відповідь здобувача: Дякую за запитання. Розвиток України та її державного апарату, а тому й механізмів, які він застосовує, в сучасних реаліях її функціонування не повинен відзначатися антицифроваційністю. Тобто державні механізми повинні забезпечувати розвиток економіки країни загалом, так і її регіонів та підприємств зокрема. Зважаючи на таку складність організаційного забезпечення (зовнішнього та внутрішнього середовища), у дисертації визначено необхідність розробки комплексного інституціонального механізму державного регулювання соціально-економічних ризиків в умовах діджиталізації в Україні. Він включає правовий та організаційний механізми державного впливу. Вони

включають в себе такі принципи, які враховуються під час упровадження алгоритму дії комплексного механізму:

1. Механізми мають бути розроблені та діяти на основі достовірних даних, отриманих з компетентних джерел.

2. Фінансово-економічна складова має проводитися при використанні статистичного та математичного апарату, що забезпечує точність розрахунків.

3. Механізми мають передбачати вплив зовнішнього середовища й обстановки на логістичну систему.

Отже, інституціональний механізм державного регулювання соціально-економічних ризиків в умовах діджиталізації в Україні – це практичні заходи, засоби, важелі, стимули, за допомогою яких органи державної влади впливають на суспільство, виробництво, будь-яку соціально-економічну систему з метою досягнення поставлених цілей шляхом розвитку сфери діджиталізації. Схематично комплексний інституціональний механізм у досліджуваній сфері представлено на рис. 1 роздаткового матеріалу. Базис цього механізму становлять елементи системи державної політики у сфері діджиталізації, що включає містить цілі, рішення, впливи, дії, результати. Цей комплексний механізм також може визначатися як система інформаційних, ресурсних, організаційних і правових засобів цілеспрямованого впливу органів державного управління.

Стрельцов В.Ю., д.держ.упр., проф.: Шановна Віолето Джемалівно, як Ви в дисертаційному дослідженні визначаєте “державне регулювання соціально-економічних ризиків в умовах діджиталізації в Україні”?

Відповідь здобувача: Дякую за запитання. У дисертації визначено, що державне регулювання соціально-економічних ризиків в умовах діджиталізації в Україні – це регулювання відносин у цій сфері за допомогою використання державних механізмів, на основі аналізу нормативно-правового забезпечення державно-управлінської діяльності із застосуванням відповідних методів та інструментів державного впливу, які є необхідними для ефективного управління соціально-економічним та інноваційним розвитком в Україні, що передбачає використання цифрових технологій. Основною метою державної політики в цій сфері є узгодження дій макро- і мікросередовища відповідно до інтересів суспільства.

Установлено, що формування теоретичних засад державне регулювання соціально-економічних ризиків в умовах діджиталізації в Україні України можливе лише на основі цілісного концептуального обґрунтування взаємозв’язку між інноваційним розвитком і соціально орієнтованою політикою держави, яка має стати найважливішим пріоритетом економічного зростання і досягнення соціальної стабільності шляхом допомоги суб’єктам-надавачам послуг через їх державну підтримку, розвиток інноваційного потенціалу тощо. На основі вивчення та узагальнення досвіду державне регулювання соціально-економічних ризиків в умовах діджиталізації України визначено основні перспективні напрями розвитку цієї політики.

Крюков О.І., д.держ.упр., проф.: Скажіть, будь ласка, яким чином Ви

пропонуєте вдосконалити інструментарій механізмів державне регулювання соціально-економічних ризиків в умовах діджиталізації в Україні?

Відповідь здобувача: Це питання висвітлено більшою мірою в дисертації з позиції розвитку інституціонального підґрунтя державне регулювання соціально-економічних ризиків в умовах діджиталізації в Україні у найближчій перспективі. Це питання знайшло деталізацію у 4 і 5 розділах дисертації. Зокрема, визначено, що аналіз тенденцій розвитку цифрової сфери наразі передбачає оновлення основних умов її функціонування. Це зумовлено через дію екзогенних та ендегенних факторів, що виникають як на загальнодержавному рівні, так і на регіональному. Власне кажучи, йдеться про виникнення та поширення вірусних й інфекційних захворювань, які негативно позначаються на доступі населення до певних управлінських послуг. Відтак, встановлено, що в перспективі нагальним питанням буде полегшення та гарантування доступу до надання таких послуг, а тому повсюдності впровадження цифрових технологій. Цей інструментарій систематизовано у розділі 1 дисертації. Уважаємо, що вони повинні відповідати таким вимогам:

- 1) бути адаптованими до можливостей сучасних засобів передачі та обробки інформації;
- 2) передбачати, що інформація повинна акумулюватися і оброблятися як дискретно, так і шляхом накопичення даних;
- 3) передбачати застосування показників оцінювання стану їх упровадження.

Поступна О.В., д.держ.упр., доц.: Віолето Джемалівно, на Вашу думку, чи позитивно вплине співпраця України з ЄС на розвиток державного регулювання соціально-економічних ризиків в умовах діджиталізації в Україні?

Відповідь здобувача: Дякую за запитання. Європейська інтеграція є одним з основних пріоритетів української державної політики, визначених у Конституції України. Проте цифрова трансформація нашої країни все ще не відповідає стандартам і вимогам ЄС, тому відзначається суттєвим відставанням щодо інфраструктури, норм, у т.ч. статистичного обліку. Україна задекларувала готовність здійснити все можливе для модернізації своєї системи державного управління шляхом підписання та ратифікації низки відповідних міжнародних конвенцій, а також участі в міжнародних організаціях, гармонізації внутрішніх норм і стандартів щодо розвитку штучного інтелекту (а) Рекомендації щодо штучного інтелекту, надані ОЕСР у 2019 р. (OECD/LEGAL/0449); б) Етичні стандарти, визначені в Рекомендаціях CM/Rec(2020)1, схвалених у 2020 р. Комітетом міністрів Ради Європи для держав-членів ЄС щодо впливу алгоритмічних систем на права людини та законодавство України тощо). Отже, нагальним завданням для України є максимальне наближення її правового поля відповідно до вимог ЄС, що є важливим засобом підвищення подальшого її соціально-економічного розвитку.

В обговоренні дисертації взяли участь:

Домбровська С.М., д.держ.упр., проф., заслужений працівник освіти України, проректор – начальник навчально-науково-виробничого центру Національного університету цивільного захисту України (науковий консультант).

Шановні колеги!

Мені як науковому керівнику дано право оцінювати не саму дисертацію, а роботу здобувачки та її дослідницькі якості. Віолета Джемалівна є докторантом Національного університету цивільного захисту України певний час й за результатами науково-дослідницької роботи подала на розгляд рукопис дисертації.

За роки період навчання в докторантурі Національного університету цивільного захисту України Віолета Джемалівна виявила себе зрілим науковцем, що вирізняється працьовитістю, цілеспрямованістю та наполегливістю. Вона вміє аналізувати наукові джерела та нормативно-правові акти, самостійно ставити й вирішувати наукові та практичні завдання, володіє сучасними методами наукового дослідження.

Як науковий консультант хочу також зазначити, що здобувачка наукового ступеню «доктор наук» має практичний досвід роботи у викладацькій сфері, уміє відстоювати власну думку та свою позицію, творчо підходить до вирішення поставлених завдань.

Здобувачка постійно працювала над удосконаленням рукопису дисертації, результати дослідження виносилися на публічне обговорення наукової громадськості під час всеукраїнських науково-практичних конференцій, круглих столів, семінарів та ін. Дисертант дотрималася вимог та рекомендацій МОН, відповідно до яких результати кандидатської дисертації мають бути обов'язково апробовані в зарубіжних виданнях.

На мою думку, дисертаційне дослідження Віолети Джемалівни є самостійним і завершеним. Опублікована достатня кількість наукових праць, 1 монографія, 16 статей у наукових фахових виданнях, у тому числі, одне видання англійською мовою, а також 4 праці, які додатково відображають наукові результати, знайшли позитивний відгук наукової громадськості.

Уважаю, що виконана Віолетою Джемалівною робота відповідає вимогам пп. 9, 11 і 13 “Порядку присудження наукових ступенів” (зі змінами), у ній вирішено важливе наукове завдання в галузі державного управління і тому її можна рекомендувати до захисту. Дякую за увагу!

Майстро С.В., д.держ.упр., проф., завідувач кафедри публічного адміністрування у сфері цивільного захисту НУЦЗУ, член спеціалізованих вчених рад Д 64.707.03 і К 64.858.01 (рецензент, який дав позитивний відгук про дисертацію).

Шановні колеги, хочу сказати, що аналіз наукових розробок Віолети Джемалівни може бути використано у практичній діяльності під час реалізації державного регулювання соціально-економічних ризиків в умовах діджиталізації в Україні. Адже здобувачка підготувала ґрунтовну дисертаційну роботу, у якій науковим підходам надається належне значення, зокрема проблемам пошуку шляхів розвитку такої сфери, що в підсумку має не лише покращити імідж України на міжнародній арені, а й забезпечити певну стабільність її розвитку як окремих галузей в політиці державного регулювання діджиталізації.

Структура та стиль дисертаційного дослідження дозволяє використовувати окремі його частини в навчальному процесі.

Автором здійснено ґрунтовне та послідовне вивчення та аналіз праць вітчизняних та зарубіжних вчених, критично оцінено практику державного регулювання соціально-економічних ризиків в умовах діджиталізації в Україні, зроблено логічні узагальнення, сформульовано висновки та пропозиції по удосконаленню системи суб'єктів державної політики.

Зауваження до роботи:

- досліджуючи ключові поняття в роботі, варто збільшити кількість точок зору в межах системного, програмно-цільового й економічного підходів, що розкривають зміст державного регулювання соціально-економічних ризиків в умовах діджиталізації в Україні;

- необхідно приділити більше уваги дослідженню безпосередніх відносин між органами публічної адміністрації України на місцях. У дисертації слід більше приділити увагу дослідженню питань діяльності ЦНАПів;

- слід посилити інформаційно-статистичний бік автореферату дисертації.

Дисертація є завершеним дослідженням, що має елементи наукової новизни та практичне значення, відповідає вимогам МОН України до дисертаційних робіт і може бути рекомендована спеціалізованій вченій раді для прийняття до захисту.

Крюков О.І., д.держ.упр., проф., професор кафедри публічного адміністрування у сфері цивільного захисту НУЦЗУ, член спеціалізованої вченої ради Д 64.707.03 (рецензент, який дав позитивний відгук про дисертацію).
Зауваження:

1. Необхідно дати пояснення після рисунків, зокрема обґрунтувати зв'язки між елементами та структурними частинами (рис. 1.1, 2.1).

2. У представлений на розгляд дисертації добре описані, права та обов'язки органів державної влади, що забезпечують цифрову трансформацію в Україні, викладені доречні пропозиції щодо вдосконалення їх функціонального навантаження та взаємодії між собою. Проте занадто мало уваги приділено дослідженню безпосередніх відносин між органами публічної адміністрації та іншими акторами, зокрема зі споживачами цих послуг.

3. Варто систематизувати в дисертації положення щодо проаналізованого зарубіжного досвіду державного регулювання соціально-економічних ризиків в умовах діджиталізації (розділи 2 і 3). Це має забезпечити уникнення розпорошеності в сприйнятті матеріалу дисертаційного дослідження.

Підсумовуючи висловлені зауваження, варто наголосити, що здебільшого вони носять дискусійний характер та жодним чином не впливають на загальну позитивну оцінку рецензованої роботи.

Леоненко Н.А, д.держ.упр., завідувач кафедри менеджменту НУЦЗУ (рецензент, який дав позитивний відгук про дисертацію).

Слід зазначити, що рецензована робота є закінченим дослідженням, де авторка шляхом комплексного аналізу дослідила правові, організаційні та інші засади забезпечення функціонування державного регулювання соціально-економічних ризиків в умовах діджиталізації в Україні, визначивши ґрунтовні пропозиції щодо вдосконалення цієї політики, які можуть мати перспективу.

Варто підкреслити надзвичайну актуальність теми обраного дослідження. Наукова новизна дисертаційної роботи Тогобицької В.Д. полягає в комплексному дослідженні окремих аспектів теорії та практики державного регулювання соціально-економічних ризиків в умовах діджиталізації в Україні, а також його системи, що реалізується суб'єктами державного впливу, проаналізовані їх повноваження, завдання та функції. Мета дисертації досягнута, результати дослідження є достатньо обґрунтованими та мають певну практичну значущість. Проте це не виключає необхідності усунення деяких недоліків, а саме:

- при розгляді інституційного розвитку державного регулювання соціально-економічних ризиків в умовах діджиталізації в Україні слід більше приділити увагу не тільки генезису організаційно-правового забезпечення регулювання цієї сфери, а й визначенню історичних аспектів її формування та розвитку (підрозділи 2.1 і 3.1);

- висновки 1, 3 і 4 роботи потрібно скорегувати за обсягом і відповідно до завдань дослідження;

- окремі інформаційно-аналітичні дані надані в дисертації (щодо систематизації факторів, що стримують й обмежують цифрову трансформацію соціально-економічних систем) варто відобразити в додатках, що дозволить більш чітко визначити структуру та логічну послідовність наукового дослідження (підрозділи 1.1, 1.2).

У цілому дисертація Тогобицької В.Д. є змістовною, послідовною, завершеною науковою працею, що має цілісний характер. Робота містить елементи наукової новизни, науково обґрунтовані результати, має теоретичне та практичне значення, що дає підстави рекомендувати її для подальшого подання до спецради.

Тогобицька В.Д.: Шановні присутні!

Дозвольте подякувати Вам за Ваші виступи, а також за надані пропозиції та зауваження до мого дисертаційного дослідження.

Усі запропоновані Вами зауваження та рекомендації є слухними та будуть враховані мною у процесі доопрацювання дисертації та автореферату.

У результаті експертизи дисертації Тогобицької В.Д. і повноти публікації основних результатів дослідження

УХВАЛИЛИ:

Дисертація Тогобицької В.Д., подана на здобуття наукового ступеня доктора наук з державного управління, – кваліфікаційна наукова праця обсягом основного тексту 10 авторських аркушів, оформлені відповідно до державного стандарту.

Актуальність теми. У сучасному світі діджиталізація – це багатогранний процес, безпосередньо пов'язаний із розвитком економіки, системи охорони здоров'я, культурою, інноваціями, соціальною сферою та безпекою. Однак жодна з цих сфер суспільної життєдіяльності не може повністю й вичерпно характеризувати цифровізацію як об'єкт власних досліджень, жоден з існуючих соціально-економічних інститутів не в змозі самостійно розв'язати весь комплекс її проблем.

Аналіз стану вітчизняного організаційно-правового забезпечення державного регулювання соціально-економічних ризиків в умовах діджиталізації свідчить про те, що її впровадження в Україні перебуває лише на початковій стадії. На даному етапі до першочергових завдань органів державного регулювання у сфері діджиталізації можна віднести таке: 1) оновлення Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні; 2) розробка стратегії сталого розвитку України в умовах цифровізації на довгостроковий період; 3) створення та забезпечення функціонування єдиної цифрової платформи, покликаної підвищити дієвість взаємодії публічних інституцій всіх рівнів управління в Україні.

Усе це має сприяти соціально-економічному розвитку України, покращенню її позицій на міжнародній арені й інтеграції у європейське співтовариство.

Отже, важливість і актуальність проблеми дослідження, її недостатня наукова розробленість та необхідність удосконалення механізмів державного регулювання соціально-економічних ризиків в умовах діджиталізації України зумовили вибір теми дисертаційного дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження проводилося в межах науково-дослідної роботи Національного університету цивільного захисту України:

1) «Розробка наукових основ державного управління у сфері безпеки ринку соціально-економічних послуг України з точки зору цивільного захисту» (ДР № 0115U002035);

2) «Розробка механізмів державного управління соціально-економічною сферою та її галузями в контексті забезпечення безпеки українського суспільства» (ДР № 0118U001007).

Мета дослідження полягає в науково-теоретичному обґрунтуванні та розробленні практичних рекомендацій щодо вдосконалення механізмів державного регулювання соціально-економічних ризиків в умовах діджиталізації України.

Спираючись на мету дисертаційного дослідження визначені такі завдання:

- дослідити сутність і роль державного регулювання процесів діджиталізації у розвитку управління соціально-економічних систем;
- окреслити концептуальні аспекти теорії діджиталізації управління соціально-економічних систем, а також чинники й умови їх державного регулювання;
- обґрунтувати методологічні засади проблематики державного регулювання соціально-економічних ризиків України в умовах діджиталізації;
- здійснити порівняльний аналіз рівня діджиталізації економіки і суспільства за кордоном відповідно до рейтингу глобальної цифрової конкурентоспроможності;
- визначити сучасний стан і результативність державного регулювання соціально-економічних ризиків України в умовах діджиталізації;
- охарактеризувати проблеми та суперечності державного регулювання соціально-економічних ризиків України в умовах діджиталізації;
- розкрити модель удосконалення механізмів державного регулювання соціально-економічних ризиків України в умовах діджиталізації;
- виокремити шляхи вдосконалення системи державного регулювання соціально-економічних ризиків в умовах діджиталізації;
- запропонувати концепт розвитку механізмів державного регулювання

соціально-економічних ризиків в умовах діджиталізації;

– визначити стратегічні та пріоритетні напрямки діджиталізації в системі державного регулювання соціально-економічних ризиків України.

Наукова новизна одержаних результатів дисертаційного дослідження полягає в тому, що:

Уперше:

– запропоновано концепт розвитку механізмів державного регулювання соціально-економічними ризиками в умовах діджиталізації;

– обґрунтовано методологічні засади проблематики державного регулювання соціально-економічних ризиків України в умовах діджиталізації з позиції врахування її синергетичності та забезпечення при цьому стратегічності державного регулювання в цій сфері;

– визначено кільцеву модель впливу діджиталізації на соціально-економічні проблеми, процеси й показники в державі та регіонах, що передбачає вдосконалення механізмів державного регулювання в цій сфері в межах певних напрямків («сліпих зон»);

удосконалено:

– теоретико-методологічні підходи до оцінки соціально-економічних ризиків України в умовах діджиталізації за допомогою інтегральних рейтингових показників – ключових індикаторів основних міжнародних рейтингів;

– шляхи розвитку системи державного регулювання соціально-економічними ризиками в умовах діджиталізації із застосуванням положень SWOT-аналізу;

– визначення стратегічних і перспективних напрямків діджиталізації в інституційній системі державного регулювання соціально-економічних ризиків України, що передбачають необхідність удосконалення організаційного, методичного, ресурсного та іншого забезпечення;

дістали подальшого розвитку:

– положення про те, що процес діджиталізації суспільства, управління та економіки є перспективною реальністю сучасності, що являє собою комплексну інтегровану систему гнучких технологій і комунікацій інтелектуального суспільства;

– механізми розвитку економіки та систем управління у сфері діджиталізації, що розглядаються як еволюційний процес розвитку суспільства до нових інформаційних систем;

– визначення напрямів удосконалення механізмів державного регулювання соціально-економічних ризиків України в умовах діджиталізації через: законодавче, організаційне, техніко-технологічне забезпечення доступності електронних послуг;

– порівняльний аналіз рівня діджиталізації економіки і суспільства за кордоном відповідно до рейтингу глобальної цифрової конкурентоспроможності.

Практичне значення одержаних результатів. Основні положення й висновки щодо механізмів державної політики туристичної сфери України можуть бути використані під час розробки нових та вдосконалення існуючих методів, принципів і підходів державного управління.

Найважливіші положення дослідження висвітлені в рекомендаціях і можуть бути використані при розробці програм розвитку туристичної сфери, економічного

і соціального розвитку. Низка положень та висновків можуть застосовуватися у практичній діяльності Міністерства цифрової трансформації України, Міністерства економічного розвитку, торгівлі та сільського господарства України, обласних та районних управлінь соціально-економічного розвитку. При цьому авторські рекомендації впроваджені в діяльність Харківської обласної державної адміністрації.

Теоретичні положення дисертації щодо формування державної політики туристичної сфери України застосовані під час проведення лекцій і практичних занять із навчальних дисциплін «Концептуальні засади взаємодії політики й управління» і «Право в державному управлінні» за програмою підготовки здобувачів вищої освіти за другим (магістерським) рівнем за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування» у Національному університеті цивільного захисту України (акт № 21 від 26.07.2021 р.).

Отримані здобувачем результати науково обґрунтовані. Їх достовірність та необхідність також підтверджені шляхом запропонованих пропозицій щодо використання:

- у науково-дослідницькій сфері – для формування узагальнених праць з питань забезпечення повсюдності впровадження діджиталізації в Україні та здійснення державної політики у цій сфері;
- у нормотворчій діяльності при розробці законопроектів щодо реформування державної політики у сфері діджиталізації України, удосконалення законодавства, що наразі визначає аспекти використання штучного інтелекту;
- у процесі організації роботи щодо реалізації Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні;
- у навчальному процесі – при викладенні навчальних дисциплін і спецкурсів, а також при підготовці до друку навчальної та навчально-методичної літератури з вищевказаних дисциплін.

Окремі положення та висновки, що сформульовані в дисертаційній роботі можуть в подальшому бути основою обґрунтування інших наукових досліджень.

Повнота викладення матеріалів дисертації в публікаціях та особистий внесок у них автора. Основні теоретичні та практичні напрацювання автора повною мірою відображені у 1 одноосібній монографії, у 23 статтях, з яких 3 – у наукових виданнях, опублікованих у наукометричних базах Scopus, Web of Science, 16 – у фахових наукових виданнях України з державного управління, 4 статтях у наукових періодичних виданнях інших держав з обраного напрямку дослідження, а також 4 тезах у матеріалах науково-практичних конференцій.

Монографії:

1. Тогобицька В.Д. Державне регулювання соціально-економічних ризиків України в умовах діджиталізації: теорія, методологія та практика : монографія. Харків: НУЦЗУ, 2021. 284 с.

*Статті у наукових виданнях,
що включені до наукометричних баз Scopus, Web of Science:*

2. Antonova L., Havrychenko D., Primush R., Kropyvnytskyi V., Togobytska V. Modern Aspects of SMART-Management of the Region in the Context of the Development of Public Administration. *International Journal of Computer Science and Network Security*. Vol. 22. Issue 5. Pp. 469-474. URL: <https://www.webofscience.com/wos/woscc/full-record/WOS:000821727200012>. (Web of Science).

Особистий внесок: визначено СМАРТ-технології, що можуть застосовуватися в окремо взятому регіоні.

3. Ortynskyi V., Kurnosenko L., Androshchuk I., Togobytska V., Zaiarniuk O. Investment Support for the Digitalization of the Economy in the Context of International Economic Relations. *International Journal of Computer Science and Network Security*. Vol. 22. Issue 6. Pp. 813-819. URL: <https://www.webofscience.com/wos/woscc/full-record/WOS:000827444300052>. (Web of Science).

Особистий внесок: проаналізовано особливості публічного менеджменту та інвестиційної підтримки цифровізації економіки.

4. Togobytska V. Peculiarities of digitization of jurisprudence in the context of improving the legal system. *International Journal of Computer Science and Network Security*. Vol. 22. Issue 9. Pp. 615-818. URL: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/32464005> (Web of Science).

Статті у фахових виданнях:

5. Тогобицька В.Д. Factors of public management of economic risks in the conditions of digitalization. *Вісник Національного університету цивільного захисту України (Серія «Державне управління»)*. 2021. № 2 (15). С. 3–8.

6. Тогобицька В.Д. Вплив діджиталізації на економічний розвиток регіонів. *Вісник Національного університету цивільного захисту України*. Серія: Державне управління. 2018. Вип. 2 (9). С. 545–551.

7. Тогобицька В.Д. Генеза цифрової трансформації державного управління соціально-економічних ризиків в умовах діджиталізації. *Вісник Національного університету цивільного захисту України*. Серія: Державне управління. 2017. Вип. 1 (6). С. 430–437.

8. Тогобицька В.Д. Управління людськими ресурсами в цифровій економіці та прогнозування потреби у кваліфікованих кадрах в Україні. *Наукові перспективи*. 2021. № 7 (19). С. 159-165.

9. Тогобицька В.Д. Еволюція та трансформація теоретико-прикладних механізмів державного управління в умовах діджиталізації (на прикладі соціально-економічних відносин). *Науковий журнал “Публічне управління і адміністрування в Україні”*. 2021. Вип. 6 (18). С. 75–78.

10. Тогобицька В.Д. Ключові технології в епоху цифрової трансформації суспільства. *Державне управління: удосконалення та розвиток : електр. наук. фах. видання*. 2020. № 12. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1896>. DOI: 10.32702/2307-2156-2020.12.29

11. Тогобицька В.Д. Механізми державного управління та регулювання розвитком зв'язку та інформатизації. *Вісник Національного університету цивільного захисту України*. Серія: Державне управління. 2019. Вип. 2 (11). С. 552-561.
12. Тогобицька В.Д. Людина та суспільство в контексті цифрової трансформації. *Державне управління: удосконалення та розвиток : електр. наук. фах. видання*. 2019. № 9. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1786>.
13. Тогобицька В.Д. Окремі питання державного управління соціально-економічних ризиків в умовах діджиталізації: парадигма ризиків та стратегій. *Вісник Національного університету цивільного захисту України*. Серія: Державне управління. 2017. Вип. 2 (7). С. 484–491.
14. Тогобицька В.Д. Організаційно-правові засади та механізми державного управління соціально-економічними ризиками в умовах діджиталізації. *Університет митної справи та фінансів*. 2021. Вип. 1(29). С. 42-46.
15. Тогобицька В.Д. Основні ризики впливу цифровізації економіки на соціально-економічні системи. *Вісник Національного університету цивільного захисту України (Серія: Державне управління)*. 2018. Вип. 1 (8). С. 227–233.
16. Тогобицька В.Д. Основні чинники впливу цифровізації економіки на соціально-економічні системи. *Вісник Національного університету цивільного захисту України (Серія «Державне управління»)*. 2021. № 1 (14). С. 227–233.
17. Тогобицька В.Д. Ризики для соціальної сфери під час цифрової трансформації *Державне управління: удосконалення та розвиток : електр. наук. фах. видання*. 2017. № 8. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=918>
18. Тогобицька В.Д. Цифрова економіка: виклики і перспективи для розвитку України. *Вісник Національного університету цивільного захисту України*. Серія: Державне управління. 2019. Вип. 1 (10). С. 444–451.
19. Тогобицька В.Д. Paradigm of essential organizational aspects of socio-economic risks in the conditions of digitalization. *Вісник Національного університету цивільного захисту України (Серія «Державне управління»)*. 2016. № 2 (5). С. 332–335.
20. Тогобицька В.Д. Цифрова трансформація як провідний напрямок розвитку економіки та суспільства. *Державне управління: удосконалення та розвиток : електр. наук. фах. видання*. 2018. № 7. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1742>.

Публікації в закордонних наукових виданнях за напрямком:

21. Togobytska V. Development of regions in the conditions of interregional competition taking into account digitalization of a society. *East Journal of Security Studies*. Volume 4, Issue 1. 2019. С. 308-318. URL: <https://ejss.nuczu.edu.ua/index.php/ejss/article/view/76>
22. Тогобицька В.Д. Directions of development of industrial policy and management institutions in the conditions of digitalization. *East Journal of Security Studies*, Volume 5, Issue 2. 2019. С. 313-320.
23. Togobytska V. Perspectives of development of the organizational and legal

mechanisms of public management in socio-economic sphere and digitalization. *Public administration and state security aspects*. 2021. № 1. С. 145–153.

24. Togobytska V. Practical-oriented approach to the formation of public governance mechanisms in the conditions of digitalization. *Public administration and state security aspects*. 2021. № 2. С. 247-254.

Тези конференцій:

25. Тогобицька В.Д. Еволюція розвитку регіонів в умовах діджиталізації. *Публічне управління в системі координат: демократія, децентралізація, місцеве самоврядування: тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції 18 жовтня 2019 року Мелітополь*. 2019. С. 404–406.

26. Тогобицька В.Д. Основні аспекти теорії цифрової трансформації соціально-економічних систем. *Державне управління у сфері цивільного захисту: наука, освіта, практика: матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (18–19 березня 2020 р., м. Харків) / за заг. ред. В. П. Садкового. Х. : Вид-во НУЦЗУ, 2020. С. 191–192.*

27. Тогобицька В.Д. Основні напрями впливу цифрової трансформації на економічну діяльність держави. *Інноваційні технології публічного управління та адміністрування: теорія і кращі практики століття: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (17 жовтня 2020 року) м. Мелітополь*. 2020. С. 231–234.

28. Тогобицька В.Д. Основні фактори цифрової трансформації на рівні регіону. *Формування дієвих механізмів державного управління з забезпечення державної безпеки: матеріали круглого столу (14 травня 2021 р., м. Харків)*. 2021. С. 284–286.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація та автореферат написані грамотно. Матеріали дослідження викладені з дотриманням вимог наукового стилю. Дисертація та автореферат оформлені згідно з вимогами МОН України.

Відповідність дисертації паспорту спеціальності, за якою вона подається до захисту. Зміст дисертації Тогобицької В.Д. відповідає паспорту спеціальності 25.00.02 – механізми державного управління, а саме таким напрямом досліджень:

- формування та реалізація державної політики у сферах державного, регіонального та галузевого управління й інших сферах суспільного життя;
- результативність і ефективність функціонування суб'єктів і механізмів державного управління;
- механізми державного регулювання окремих галузей і сфер суспільного життя та їх удосконалення.

Характеристика особистості здобувача. Під час підготовки дисертаційної роботи Тогобицька В.Д. проявила себе як творчий науковець, здатний самостійно на високому науково-методичному рівні вирішувати наукові та практичні завдання.

Вона повною мірою володіє сучасними методами аналізу, має належний рівень теоретичної та практичної підготовки.

Здобувач виявляє широку ерудицію та творчі навички, спроможна критично осмислювати наукову інформацію, знаходити власні варіанти вирішення проблем, висувати науково обґрунтовані ідеї.

ПОСТАНОВА РОЗШИРЕНОГО ЗАСІДАННЯ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВО-ВИБРОБНИЧОГО ЦЕНТРУ:

1. За актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованості, наукової та практичної цінності здобутих результатів дисертація Тогобицької В.Д. відповідає вимогам “Порядку присудження наукових ступенів”, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567 (зі змінами).

2. Рекомендувати дисертацію Тогобицької В.Д. на тему: “Механізми державного регулювання соціально-економічних ризиків України в умовах діджиталізації” за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління спеціалізований вченій раді Д 64.707.03 Національного університету цивільного захисту України для попереднього розгляду і захисту.

Результати голосування присутніх на засіданні докторів і кандидатів наук: за – 21, проти – немає, утрималися – немає, із них за профілем поданої на розгляд дисертації: за – 19, проти – немає, утрималися – немає.

Головуючий на розширеному засіданні
проректор – начальник навчально-
науково-виробничого центру НУЦЗУ,
д.держ.упр., проф.

Світлана ДОМБРОВСЬКА

Секретар розширеного засідання,
к.держ.упр.

Світлана МОРОЗ